

Sammendrag av funn fra Tilstandskartlegging 2019

En rask oppsummering av det viktigste funnene i Ulobas dokumentasjonsrapport om BPA og andre former for personlig assistanse for funksjonshemmede. Vi presenterer først funn fra analyser av kommunene og fylkesmennenes rapportering om forvaltningen av BPA-ordningen. Så presenterer vi funn fra Ulobas spørreundersøkelse som 433 personer med assistansebehov besvarte. Hele rapporten finner du på uloba.no.

Funn fra kapitlet: Rikets tilstand – BPA-ordningen i Norge

Stortingets intensjon er at kommunene skal satse på BPA. Regjeringen og KS hadde utarbeidet to prognoser for forventet vekst i antall aktive BPA-vedtak etter en rettighetsfesting. Fem år etter en rettighetsfesting var forventet lav vekst 2316 og forventet høy vekst 3982. Fra retten til BPA trådte i kraft 1. januar 2015 til utgangen av 2019 økte antallet aktive BPA-vedtak med 624. Økningen på 624 utgjør 16 prosent av forventet høy vekst og 27 prosent av forventet lav vekst.

Satsingen skulle også resultere i at flere uten individuell rett fikk BPA. På fem år har antall aktive vedtak på inntil 25 BPA-timer i uken økt med 55. 74 kommuner har rapportert at ingen personer i kommunen hadde et aktivt BPA-vedtak ved utgangen av 2019.

BPA-søkere skal få en individuell vurdering, og ikke bli usaklig forskjellsbehandlet. Ved utgangen av 2019 hadde menn i snitt 11,5 flere assistansetimer i sine BPA-vedtak enn det kvinnene hadde.

I 2019 behandlet Fylkesmennene 281 klager på kommunenes BPA-vedtak. De omgjorde 110 BPA-vedtak, altså 39 prosent. Omgjøringsandelen har vært mellom 39 og 46 prosent i perioden 2015-2019.

Funn fra delen: Personer med assistansebehov sine levekår: Funn fra Ulobas spørreundersøkelse

Funnene i denne delen omhandler respondentenes opplevelse av effektene av BPA-ordningen og av dialogen med kommunen om BPA, samt utviklingstrekk på områdene utdanning og arbeid, og for unge mellom 18 og 39 år og kvinner.

Mer selvbestemmelse og mer selvstendighet med BPA

Funn fra spørreundersøkelsen tyder på at mange opplever at BPA-ordningen gir en rekke positive effekter på flere områder, herunder selvbestemmelse og selvstendighet. Blant respondentene som har tatt stilling til tre påstander om selvbestemmelse, svarer henholdsvis 84 prosent, 95 prosent og 96 prosent at de er helt eller delvis enig i at BPA har bidratt positivt. Påstandene handler om mulighetene til å bestemme i hverdagslivet, og i spørsmål om bosted og hvordan livet i eget hjem skal være. 94 prosent av respondentene er helt eller delvis enig i at BPA-ordningen har bidratt til at de har blitt mer selvstendig.

Opplevelser av kommunenes forvaltning av likestillingsverktøyet BPA

Respondentenes opplevelser tyder på at det er et gap mellom Stortinget og regjeringens intensjon med BPA, og måten kommunene forvalter ordningen på.

39 prosent opplever at kommunenes saksbehandling er i strid med intensjonen om å møte BPA-søkere som personer som trenger assistanse for å bli likestilt.

37 prosent opplever at kommunens saksbehandling er i strid med intensjonen om å innvilge tilstrekkelig assistanse til å sikre likestilling.

67 prosent av dem som har klaget på et BPA-vedtak, har opplevd at kommunen og/eller Fylkesmannen har kommet til at det opprinnelige vedtaket ikke var så godt opplyst som mulig, og/eller ikke saksbehandlet på en forsvarlig og riktig måte. 2 av 3 av dem som har klaget har altså fått bekreftet at kommunens opprinnelige saksbehandling var i strid med intensjonen om å sikre BPA-søkerens rettsikkerhet.

38 prosent opplever at kommunenes saksbehandling er i strid med intensjonen om å vektlegge innbyggerens meninger når BPA-vedtak skal bli endret.

42 prosent opplever at kommunens måte å føre dialog om BPA er i strid med intensjonen om at kommunen skal møte BPA-søkere på en positiv måte.

73 prosent av dem som fikk innvilget BPA første gang etter 2014 ser ikke ut til å oppleve at intensjonen med rettighetsfestingen, å forskyve makt fra kommunen til innbyggeren i BPA-spørsmål, har blitt realisert.

65 prosent av dem som går i dialog om BPA-timer til å være mor eller far, opplever at kommunens svar er i strid med intensjonen om å møte BPA-søkere som personer som trenger assistanse for å bli likestilt. 42 av pappaene og mammaene oppgir at kommunen har kommunisert at partner, utvidet familie og/eller barnet selv bør ta foreldreansvaret for barnet. 21 av pappaene og mammaene har opplevd at kommunen har kommunisert at de ikke er skikket til å være forelder fordi de har en funksjonsnedsettelse, og/eller opplevd saksbehandlingen som trakasserende.

Personlig assistanse, utdanningsnivå og yrkesdeltakelse

Det er krevende å komme inn i arbeidslivet når man har et assistansebehov, men BPA er viktig for å få det til. Kun 27 prosent av dem vi spurte i arbeidsfør alder er i lønnet arbeid. 86 prosent av dem som står i lønnet arbeid, og som har BPA, mener BPA er avgjørende for at de kan stå i arbeid.

42 prosent av alle respondentene mellom 18 og 72 år har fullført en høyere utdanning. Det er en høyere andel enn i befolkningen generelt. Andelen yrkesaktive blant respondentene i arbeidsfør alder er altså svært lav. I tillegg til dem som oppgir at de står i betalt arbeid oppgir 12 prosent av respondentene at de jobber uten å få lønn for det.

Nesten alle respondentene som har funksjonsassistanse i arbeidslivet (53 respondenter), er helt eller delvis enige i at denne assistanseordningen er avgjørende for at de kan stå i lønnet arbeid. 69 respondenter oppgir at deres BPA-ordning er avgjørende for at en eller flere nærstående kan arbeide. Tallene tyder på at BPA bidrar til at flere kan stå i arbeid, og dermed at BPA gir samfunnsøkonomiske gevinster.

Menn og kvinner som søker om BPA blir forskjellsbehandlet

Kvinner synes i stor grad å oppleve utenforskap. Kvinnene i respondentgruppen har høyt utdanningsnivå, men lavere yrkesdeltakelse og inntekt enn mennene.

77 prosent av kvinnene har opplevd diskriminering, mot 69 prosent av mennene. Kommunene innvilger færre BPA-timer til kvinner enn til menn. I kvinnenes BPA-vedtak er det i snitt 12,8 færre BPA-timer i uken enn i mennenes BPA-vedtak. 39 prosent av kvinnene opplever at de er sosialt isolerte fra resten av samfunnet. 21 prosent av mennene oppgir det samme.

Andelen kvinner over 18 år som har svært lav inntekt er høyere enn hos de mannlige respondentene. Hele 56 prosent av kvinnene tjener mindre enn 300 000 kroner i året, mot 47 prosent av mennene.

Unge mellom 18 og 39 år opplever et utenforskap

Unge voksne synes også å oppleve utenforskap. Respondentene mellom 18 og 39 år har relativt lavt utdanningsnivå og lav inntekt. To vesentlige forklaringer er at arbeidsavklaringspenger ikke bidrar til at flere unge med assistansebehov kan ta høyere utdanning, og at det ikke eksisterer en egen studieassistanseordning.

Kun 17 prosent av respondentene mellom 18 og 29 år har fullført en høyere utdanning. Blant dem som er 30-39 år, har 32 prosent fullført høyere utdanning. Dette er ganske mye lavere en utdanningsnivået i hele befolkningen mellom 18 og 39 år.

For unge med assistansebehov er det utfordrende å få tilstrekkelig assistanse i hverdagen til å kunne studere på lik linje med andre. Kommunene trenger ikke å innvilge BPA-timer til assistanse på studiestedet. Det finnes ingen egen studentassistent-ordning, bare en mentor-ordning via Nav. For dem som får innvilget mentor dekker ikke ordningen nødvendigvis alle assistansebehov.

Unge funksjonshemmede er den gruppen hvor størst andel jobber gratis. 86 prosent av respondentene mellom 18 og 29 år har under 300 000 kroner i årlig inntekt. I gruppen 30-39 år har 64 prosent under 300 000 kroner i årlig inntekt.